

Stichting Stormvogel & Stichting Junkiebond Rotterdam

Harry Broekman / Hennie Wiersma

Introductie

In de hete zomer van 1994 legt Nora Storm het min of meer officiële begin van haar activiteiten. Perron Nul, een verzamelplaats van hard druggebruikers voor het Centraal Station, werd die zomer in Rotterdam gesloten.

In die periode organiseerden Nora Storm en andere vrijwilligers van de Pauluskerk met de gemeentereiniging, bewoners en politie, een geslaagde schoonmaakactie in het Centrum. Na afloop van deze positieve veegactie zeiden de gebruikers: "We willen dit vaker doen, we willen eigenlijk werken." Vrij snel kwamen de afspraken rond. Wethouder Simons van Volksgezondheid gaf haar tweehonderd gulden startsubsidie, plus een opdracht. Vier gebruikers begonnen een dag in de week te vegen op de Mauritsweg en het Eendrachtsplein e.o. Dat heeft drie maanden geduurd, waarna zij is gaan lobbyen bij deelgemeentes in Rotterdam.

Thans werken er 310 mensen bij dit werkbureau Top Score dat aanvullend aan de gemeentereiniging tegen betaling schoonmaakt.

Daarna heeft zij nog enkele andere voorzieningen gesticht om harddruggebruikers te ondersteunen: Nora's Soephuis, een restaurant met alleen soep op de kaart en Nora's Nest, een begeleid kamerbewoning project. Top Score, Nora's Nest en Soephuis werden zomer 2002 samengevoegd tot de Stichting Stormvogel.

Tevens blies Nora Storm de R'damse Junkiebond in 1996 nieuw leven in, nadat deze ingezakt was na het verscheiden van de oprichter Nico Adriaanse. Er zijn in Nederland thans 13 plaatselijke Junkiebonds actief.

Haar drijfkracht vormt een combinatie van verontwaardiging over het gemodder van officiële instanties (veel bureaucratie, weinig effectieve hulp), boosheid over de eenzijdige houding die de maatschappij naar de gebruiker aanneemt, plus de overtuiging dat het haar wel zal lukken om de gebruiker uit te dagen zichzelf een waardiger bestaan te verschaffen. Zoiets bereik je niet vanzelf, beseft zij. Je zult gebruikers en maatschappij intensief op elkaar moeten betrekken. Arbeid is de manier bij uitstek om de verslaafde zelfrespect te realiseren. Door te werken knapt het imago van de

verslaafde wat op. Bovendien, door haar projecten kan de hulpverlening gebruikers in gunstiger omstandigheden bereiken.

Deelnemers

Via uitzendbureau Top Score werken zo'n 310 mensen. Hun leeftijd is gemiddeld 35 jaar en de doorsnee opleiding ligt op mbo/hbo-niveau. In 9 van de 10 keer betreft het mannen met een drugs- en of alcoholverslaving. Ook psychiatrische ziektes spelen bij veel van de deelnemers een rol. De vrouwen komen over het algemeen uit de prostitutie. Integreren hoeft Nora Storm niet te doen, iedereen en alles loopt door elkaar van Zuid Afrika tot Rusland.

Bij Nora's Soephuis werken vier mannen en vier vrouwen. Werkverschaffing is geen doel op zich. Het Soephuis bijvoorbeeld geeft verslaafde vrouwen een kans een carrière te starten in de horeca, in plaats van te blijven hangen in de prostitutie. Gebruikers komen zo op positieve wijze in contact met andere mensen. In 2001 zijn er uit Top Score 34 mensen doorgestroomd naar de reguliere arbeidsmarkt.

In Nora's Nest wonen naast Nora zelf, 9 deelnemers, allen mannen. In geval van acute crisis kan een vrouw er tijdelijk komen overnachten. Dat komt regelmatig voor, daar de officiële crisisopvang in Rotterdam 's nachts wel eens hapert.

Profijtgroepen en draagvlak

De motivatie en werkkraft van de deelnemers bij Top Score is hoog: men weet in korte tijd een puist werk weg te werken. Die inzet is hoog vanwege de bejegening: mensen hebben het idee dat bij Top Score in hun waarde gelaten worden. Voorts is het zo dat bij Top Score ze mogen werken, het is dus een eigen keus. Terwijl bij een willekeurig andere werkgever ze moeten werken.

De laatste jaren zijn het ook particulieren die gebruik maken van de diensten van Top Score. Eerst was het ondenkbaar dat een drugsgebruiker het plafond komt witten, maar het gebeurt nu steeds meer. Deelgemeentes huren veelvuldig medewerkers van Top Score in. Met hulpverleningsinstellingen worden praktische banden onderhou-

den. Politici en ambtenaren zijn tevreden over het werk. De burgemeester en diverse hoge politie-functionarissen prijzen de stichtingen. Buren van Nora's Nest accepteren de gebruikers van het pand. Achterdocht werd weggenomen door gewoon bij hen aan te bellen en hen te vertellen hoe 't in elkaar zit en wat de plannen zijn. Nu komen bewoners bijvoorbeeld langs als hun strijkijzer kapot is en zij iemand zoeken die dat kan repareren. Bij Opzomeracties vraagt de bewonersorganisatie of de bewoners mee willen doen. (Opzomereren is een door de gemeente gefinancierde subsidiemogelijkheid burens om de straat feestelijk schoon te maken, de omgeving te onderhouden of een nieuw object in de buitenruimte te maken).

Begeleiding

Versterking van de organisatie wordt niet gezocht in het binnenhalen van professionele begeleiders. "Geef mij maar mensen uit de horeca, die hebben mensenkennis en weten van ingrijpen in crisissituaties. We hebben geen behoefte aan hbo-ers die het voortdurend beter weten en de gebruikers beleidend aanmanen af te kicken", aldus Nora Storm.

Werkwijze

Nora opereert als vrijwilliger en ervaringsdeskundige. Zonder die achtergronden is het moeilijk het vertrouwen van gebruikers te winnen, laat staan vormen van zelforganisatie te ontwikkelen. Veel reguliere drugsgerateerde initiatieven hebben primair een hulpverlenings- of openbare orde insteek. Deze aanpakken vanuit hulpverlening of justitie werken maar gedeeltelijk omdat verslaafdheid een hardnekkig, terugkerend fenomeen is. Zij zijn niet gericht op de emancipatie van de mens die schuil gaat achter de overlast veroorzakende druggebruiker. Dat is wat Nora Storm wèl beoogt.

Bij het instromen in de projecten gelden geen barrières. Nora stelt slechts drie vragen : a) hoe heet je b) wat is je geboortedatum c) wat gebruik je. Alle andere zaken komen, zo is haar ervaring, in de loop van de weken die na deze 'intake' volgen, wel naar boven. Zij vertelt aan de werkers van Top Score dat zij op tijd moeten komen, onder het werk niet mogen gebruiken en zich voorts hebben te houden aan de regelgeving van de opdrachtgevers; daaronder zitten het gemeentelijk vervoerbedrijf en de gemeentereiniging. Er is weinig verloop onder de deelnemers van Top Score. Wel is er gewenst verloop: uitstroom naar regulier betaald werk. De motivatie van de deelnemers is 'geld verdienen met eerlijk werk en erbij willen horen in de maatschappij'. Naast het vegen op straat levert Top Score schilderploegen, loodgieters en hoveniers. De beloning is twintig euro per dag. De deelnemers

zij WA verzekerd. In steden als Utrecht, Den Haag, Amsterdam, Venlo, Heerlen alsook in steden in België, Duitsland en Frankrijk heeft men 'Topscoortjes' gekopieerd.

Voor Nora zijn economische strevingen als omvang van de omzet of marktpositie bijzaak. Werkprojecten vormen een middel om een normaal bestaan in de samenleving te kunnen heroveren. De voorzieningen moeten overzichtelijk blijven, laagdrempelig en de afspraken moeten kunnen worden nageleefd.

Helder en eenvoudig, praktisch en betrouwbaar, zo moet het werk zijn. Typerende uitspraken van Nora Storm zijn:

"Je kunt over het leven schrijven wat je wil, maar hoe te leven kun je niet leren uit een boekje, ook al zit je jarenlang ervoor op school"

"Methodiek? Er is maar één methodiek, dat is 'niet ouwehoeren, maar doen!'"

"Je moet gebruikers kunnen begrijpen om tot structurele verbeteringen te komen."

"De kunst is de gebruiksaanwijzing van elke bewoner te ontdekken en na te gaan welke vorm van aandacht op dat moment het meest bij hem of haar past."

"Denk aan je houding. Voorkom het bevoogdende vingertje. Wees mens met de mensen."

Belangrijke uitgangspunten zijn dus: niet bevoogdend, maar wel duidelijk optreden; versterken van het zelfrespect; werken met humor en vanuit ervaringskennis; structuur bieden.

Wat dat laatste betreft: de regels zijn kort en bondig, de deelnemers weten waar ze zich aan te houden hebben, er kan daar niet over onderhandeld worden. De regels veranderen niet. Ook de besluitvorming is simpel: iedereen heeft over alles inspraak, Nora en op de achterhand het bestuur, beslist.

Zelforganisatie is het ideaal, doch niet altijd haalbaar. Zelforganisatie vereist zelfdiscipline en overlegvaardigheden. Harddruggebruik beïnvloeden deze vereisten in negatieve zin. Zelforganisatie is prima, zolang het niet leidt tot zelfdestructie. Je zult in de werkprojecten ook altijd mensen in de leiding moeten hebben die niet gebruiken.

Nora Storm heeft naar eigen zeggen eigenlijk geen voorbeelden om zich mee te vergelijken. Dat heeft het voordeel dat er niemand is die voorschrijft hoe het moet. Nadeel is, dat alles met vallen en opstaan uitgevonden moet worden.

Voorlopig noemt zij zich maar 'een moeder van volwassen mensen'. Dat klinkt soft, maar zij toont zich dikwijls juist van een andere kant, als een 'bitch' zit zij gebruikers, autoriteiten en instanties

achter de broek. Zij schuwt niet om vanuit de Junkiebond het stadhuis te bezetten of de Gemeente Rotterdam hinderlijk tot in de rechtszaal te volgen. Tijdens de zomer van 2002 was de Junkiebond actief op dit gebied van pleit bezorgen. De gemeente had een slecht voorbereid straatverbod aan enkele dozijnen junks opgelegd voor het gebied nabij de plaatselijke tippelzone. Met succes wist de Junkiebond scherpe kanten van het verbod via interventie van de rechter af te slijpen. Opvang van de verdreven gebruikers wordt nu ook beter geregeld.

Organisatie

Tot voor kort - 1 oktober 2002 - was er naast Nora slechts 1 medewerkster, die ook ervaringsdeskundige is en heel praktisch werkt. Deze medewerkster, betaald door de gemeente Rotterdam, springt ad hoc in waar nodig. Een recente herstructurering van de stichtingen maakt het geheel steviger. Die strategische hergroepering was al gepland, maar is nu des te meer opportuun, omdat na de gemeenteraadsverkiezingen de beleidsintensiteit rond drugs en overlast sterk toeneemt in Rotterdam.

Topscore, Nora's Nest en Het Soephuis zijn bestuurlijk ondergebracht in Stichting Stormvogel met Nora Storm als voorzitter. Het bestuur stuurt een nieuwe functionaris aan: de directeur. Deze Robert Reesink is overigens een directeur zonder bureau: hij vergadert aan de keukentafel in Nora's Nest en opereert voor het overige ambulantly in de stad.

De Junkiebond blijft apart. Naast voorzitter Storm zitten in het bestuur enkele sleutelpersonen uit de R'damse samenleving, waaronder politici. Dat bestuur heet trouwens in de wandeling het 'beheerbestuur' en dient naar buiten toe om de goodwill te garanderen. De toon wordt gezet door het 'werkbestuur', gevormd door Nora Storm plus een kleine groep gebruikers. De samenstelling van die groep varieert, maar de laatste jaren zijn er toch wat meer blijvers onder die werkbestuursleden. Het beheerbestuur laat zich i.t.t. het werkbestuur niet op de werkvloer zien.

Financiën en Begeleiding

De kamerbewoners betalen huur uit hun uitkering. Dat levert wel eens haperingen op als de uitkering niet op tijd of volledig verstrekt wordt. Het Soephuis krijgt subsidie voor de vaste lasten: huur, energie etc; de klanten betalen voor de soep. Bij Topscore zijn de belangrijkste inkomsten de opdrachten. Belangrijke opdrachtgevers zijn winkeliersverenigingen, woningcorporaties, wijkorganisaties, politie en deelgemeenten. Belangrijke uitgaven betreffen de kosten van bewoning en -

opvallend - de kosten van het wassen van 60 overalls per dag. Incidenteel valt haar een schenking toe. De gemeente geeft circa € 9.100,- per jaar voor overhead. De GGD heeft de deelnemers in een programma van methadonverstrekking, methadon is een remplaçant voor harddrugs.

Ontwikkeling

Hoewel de nieuwe directeur zeer zeker een werkontlasting met zich meebrengt, rust veel nog op de schouders van Nora Storm. Zij is 24 uur per dag in touw voor de doelgroep, woont in hetzelfde pand als de deelnemers aan het begeleid wonen project 'Nora's Nest'. Knelpunten liggen voor haar in wat genoemd wordt 'de bureaucratie in de rest van de wereld'. De werkprojecten en de stichtingen zelf kenmerken zich door eenvoud en flexibiliteit. Haar werk oogst erkenning, maar het gevoel overheerst dat het toch dun ijs is waar zij over schaatst. "Eén foutje en we kunnen weer opnieuw beginnen". Heel belangrijk vindt zij om niet naast je schoenen te gaan lopen of je te laten inpalmen door de zittende en schrijvende klasse. Het gegeven dat zij te midden van gebruikers niet alleen werkt, maar ook woont, houdt haar zowel bescheiden als scherp. Een 'bobo' zal zij zo nooit kunnen worden. Waar nodig heeft zij zichzelf ook geleerd binnen de grenzen van haar kunnen en die van de stichtingen te blijven. Nieuwe projecten zet ze daarom altijd expres klein op, om zonder grote verliezen te kunnen leren van fouten.

Consolidatie en versterking van de kwaliteit zijn de belangrijkste doelen. De herstructurering van de stichtingen moet verwerkt worden. De directeur zal zijn weg moeten vinden. Bij de werkprojecten kan meer betaald personeel komen. Er is dan meer ruimte om wensen, ideeën en voorstellen van de deelnemers te honoreren. Doorstroming kan dan beter begeleid worden.

Voor de Junkiebond zal een drukke tijd aanbreken. In Rotterdam is sinds de gemeenteraadsverkiezing een nieuw college geïnstalleerd. In het collegeprogramma wordt meer repressie van drugoverlast aangekondigd, voor een deel werd dit recent al in de praktijk gebracht. De Junkiebond komt op voor de belangen van de gebruikers. Strijdt dus tegen de gevolgen van de repressie voor de gebruikers. Die strijd zal nodig blijven om de balans tussen zorg en onderdrukking overeind te houden.

Informatie

Junkiebond / Stormvogel
Nora Storm
Saftlevenstraat 5A
3015 BK Rotterdam
Tel. (010) 436 81 60

De GGD heeft de werkinzichten van Nora over woonbegeleiding van gebruikers laten opschrijven: "NORA'S TIPS - woonbegeleidingstips voor hulpverleners", Annemarie Sour, ggd rotterdam 2001